

Η ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

Η συμπεριφορά όλων των ιπποειδών επηρεάζεται από το περιβάλλον που εξελίχθηκαν οι πρόγονοι τους και η διαφορά μεταξύ της συμπεριφοράς των γαϊδουριών και των αλόγων καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό στις διαφορές αυτών των εξελικτικών περιβαλλόντων.

Τα άλογα εξελίχθηκαν ζώντας σε χαρέμια ή ομάδες εργένηδων με τους επιβήτορες να υπερασπίζονται τις ομάδες τους από άλλους επιβήτορες. Η κάθε ομάδα έχει μία σειρά από κατοικίες, οι οποίες συμπίπτουν με άλλες ομάδες αλόγων. Εντούτοις, δεν υπερασπίζονται αυτό το εύρος κατοικιών ενάντια σε άλλες ομάδες. Σε περιοχές με επαρκής ποσότητες νερού και βλάστησης, τα γαϊδούρια στην άγρια φύση ζουν σε ομάδες παρόμοιες με των αλόγων, παρόλο που είναι πιο παροδική η διάσπαση τους κατά την μη-αναπαραγωγική περίοδο. Αντιθέτως, οι πρόγονοι των εξημερωμένων μας γαϊδουριών που εξελίχθηκαν σε περιοχές με αραιή βλάστηση και περιορισμένη παροχή νερού, ζουν πιο μοναχικές ζωές, ενώ τα θηλυκά γαϊδούρια ζουν με το πουλάρι τους από το περασμένο έτος και οι επιβήτορες υπερασπίζονται τα εδάφη από άλλους επιβήτορες προκειμένου να αυξήσουν τις πιθανότητες αναπαραγωγής τους με τα θηλυκά γαϊδούρια.

Αυτές οι διαφορές στις κοινωνικές συμπεριφορές, έχουν ως αποτέλεσμα τα εξημερωμένα γαϊδούρια να παρουσιάζουν περισσότερο εδαφικές τακτικές από τα άλογα. Το ένστικτο εδαφικής τακτικής των γαϊδουριών είναι τόσο ισχυρό ώστε σε πολλές χώρες τα γαϊδούρια χρησιμοποιούνται για τη φύλαξη κοπαδιών προβάτων και αιγών από τα σκυλιά, αλεπούδες, κογιότ και λύκους. Δυστυχώς, αυτός ο χαρακτήρας επικράτειας σημαίνει ότι δεν είναι ανήκουστο για τα γαϊδούρια να κυνηγούν και να επιτίθενται σε μικρά ζώα όπως πρόβατα, κασίκες, πουλερικά, γάτες και σκυλιά. Ωστόσο, δεν είναι όλα τα γαϊδούρια που εμφανίζουν αυτή την συμπεριφορά και πολλά από αυτά ζουν ευτυχισμένα με αυτούς τους συντρόφους.

ΕΠΙΒΗΤΟΡΕΣ (JACKS)

Καθώς οι επιβήτορες ωριμάζουν, η συμπεριφορά τους θα γίνει γενικά πιο προκλητική, ειδικά εάν ζουν με άλλα αρσενικά ή εάν υπάρχουν θηλυκά στη γύρω περιοχή. Τα νεαρά, μη ευνουχισμένα αρσενικά γαϊδούρια, γνωστά ως πουλάρια, μπορεί να είναι πιο δύσκολο να χειριστούν καθώς ωριμάζουν σεξουαλικά, όπως ακριβώς θα το έκαναν στην άγρια φύση και όταν φθάσουν στην ηλικία των 2 ετών, μπορούν να αρχίσουν να δημιουργούν προβλήματα σε πολλούς ιδιοκτήτες. Αυτό καθίσταται ακόμη μεγαλύτερο πρόβλημα, εάν το γαϊδούρι δεν έχει εκπαιδευτεί πολύ καλά κατά την διάρκεια αυτών των κρίσιμων πρώτων δύο χρόνων της ζωής του.

Η επίδραση των ορμονών

Οι επιβήτορες, μπορεί να είναι πολύ ήρεμα, φιλικά ζώα έως ότου για οποιονδήποτε λόγο οι ορμόνες τους αρχίσουν να επιδρούν και οι οποίες μπορεί να προκαλέσουν μία ξαφνική αλλαγή στη συμπεριφορά τους. Τα γαϊδούρια επιβήτορες και μερικοί ευνούχοι θα παλέψουν πολύ επιθετικά με

άλλα γαϊδούρια, σε σημείο που να προκαλέσουν σοβαρά τραύματα στο σβέρκο και στα μπροστινά πόδια των αντιπάλων τους. Μπορεί επίσης να προκύψουν τραυματισμοί σε εκπαιδευτές, καθώς οι επιβήτορες παλεύουν ή προσπαθούν να προσεγγίσουν θηλυκά γαϊδούρια είτε κατά λάθος, είτε ως αποτέλεσμα της άμεσης επίθεσης. Ωστόσο, απομονώνοντας εντελώς τους επιβήτορες από άλλα ζώα, είναι αήθης και μπορεί να οδηγήσει σε περαιτέρω προβλήματα συμπεριφοράς που προκαλούνται από το άγχος και την απογοήτευση.

Σεξουαλική δραστηριότητα

Το νεαρό γαϊδούρι επιβήτορας έχει την δυνατότητα να ζευγαρώσει είτε με την μητέρα του, ή τις αδελφές του από την ηλικία περίπου του ενός έτους, η οποία μπορεί να οδηγήσει στην γέννηση ανεπιθύμητων πουλαριών ή γενετικών ανωμαλιών που προκαλούνται από την αιμομιξία. Στην εξημέρωση, οι μεγαλύτερης ηλικίας επιβήτορες θα προσπαθήσουν να αναπαραχθούν με τα συγγενικά τους θηλυκά γαϊδούρια εάν δεν κρατούνται χωριστά και πάλι αυτό θα οδηγήσει σε προβλήματα αιμομιξίας. Επίσης, οι επιβήτορες μπορεί σε μερικές περιπτώσεις να γίνουν επιθετικοί στα πουλάρια, ειδικότερα εάν δεν είναι δικό τους απόγονοι ή εάν έχουν διαχωριστεί από την γαϊδούρα και το πουλάρι για ένα χρονικό διάστημα.

ΕΥΝΟΥΧΟΙ

Τα γαϊδούρια ευνούχοι έχουν την τάση να είναι πιο προβλέψιμα στη συμπεριφορά τους, αλλά αυτό εξαρτάται από το σε ποιά ηλικία ήταν όταν ευνουχίστηκαν. Εάν ένα γαϊδούρι δύο ετών έχει μάθει τις δικές του δυνάμεις, τότε ακόμα και μετά τον ευνουχισμό του η δύσκολη συμπεριφορά του πιθανόν να παραμείνει. Με τον καιρό μπορεί να είναι λιγότερο επιδεκτικά στις επιδράσεις των ορμονών τους, αλλά η επίκτητη συμπεριφορά τους μπορεί να συνεχίσει, καθιστώντας τα δύσκολα στο χειρισμό.

Τα οφέλη του ευνουχισμού

Το Καταφύγιο Γαϊδουριών συνιστά όπως τα πουλάρια να ευνουχίζονται μεταξύ των ηλικιών των 6 έως 18 μηνών και κατά προτίμηση, όσον το δυνατόν πιο νεαρά εντός αυτού του χρονικού πλαισίου. Εντούτοις, η χειρουργική επέμβαση είναι καλύτερο να γίνεται κατά τους κρύους μήνες του έτους για να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος μεταφοράς λοιμώξεων από τις μύγες, σε οποιαδήποτε χειρουργικά τραύματα. Είναι προτιμότερο να γίνεται σε όσο το δυνατόν πιο νεαρή ηλικία για να είναι λιγότερο τραυματική και η χειρουργική επέμβαση θα έχει μεγαλύτερη επιρροή στη συμπεριφορά.

Όταν ευνουχιστούν, το κάθε ένα ξεχωριστά θα πάρει διαφορετική διάρκεια χρόνου για να τακτοποιηθεί η συμπεριφορά του σε φυσιολογικά πρότυπα ευνουχισμού. Αυτό μπορεί να κυμανθεί οποτεδήποτε μεταξύ των τριών μηνών και του ενός έτους. Για την αποφυγή ανεπιθύμητης αναπαραγωγής θα ήταν καλό να κρατήσετε τα μεγαλύτερα ευνουχισμένα αρσενικά ξεχωριστά από τα θηλυκά, για τουλάχιστον δύο μήνες.

Παρά το γεγονός ότι η συμπεριφορά τους με τους ανθρώπους είναι γενικά πιο προβλέψιμη και πιο ήρεμη από τους επιβήτορες, θα πρέπει να επισημανθεί ότι ακόμη και μετά τον ευνουχισμό, τα ευνουχισμένα γαϊδούρια πιθανόν να είναι περισσότερο ενεργά σεξουαλικά από τα ευνουχισμένα άλογα και σε ορισμένες περιπτώσεις θα προσπαθήσουν να ζευγαρώσουν με τα θηλυκά και μπορεί να παλέψουν με άλλα αρσενικά, ακριβώς και όπως θα κάνει ένας επιβήτορας. Όσο μεγαλύτερα είναι όταν ευνουχιστούν τόσο μεγαλύτερη πιθανότητα ενδέχεται οι ευνούχοι να συνεχίσουν να ενεργούν εδαφικά και πιθανόν να καταδιώξουν ζώα κτηνοτροφίας. Αυτή η αρκετά κοινή-συμπεριφορά επιβήτορα στους ευνούχους, μπορεί να οδηγήσει τους ανθρώπους να πιστεύουν ότι ένα γαϊδούρι ευνούχος είναι κρυψόρχης. Ο όρος "κρυφορχιδία" περιγράφει ένα αρσενικό γαϊδούρι ή άλογο το οποίο έχει ευνουχιστεί, όμως κάποιος αναπαραγωγικός ιστός παραμένει ακόμη στη θέση του, προκαλώντας συμπεριφορές όμοιες με αυτές του επιβήτορα. Οι εξετάσεις αίματος που λαμβάνονται από ένα κτηνίατρο, μπορούν να αποκαλύψουν εάν πράγματι αυτό ισχύει.

Υπάρχουν εξαιρέσεις, αλλά γενικότερα τα γαϊδούρια επιβήτορες δεν είναι κατάλληλα για κατοικίδια και κανείς δεν θα πρέπει να κρατεί υπό την κατοχή του ένα επιβήτορα εκτός και εάν έχει τις κατάλληλες εγκαταστάσεις και τις γνώσεις για να το πράξει. Εάν θέλετε ένα γαϊδούρι για κατοικίδιο είτε για να το ιππεύετε, είτε για αμαξοπορία ή απλά να το παίρνετε βόλτες τότε θα ήταν πιο κατάλληλο ένα ευνουχισμένο ή ένα θηλυκό γαϊδούρι, παρά ένας επιβήτορας. Τα γαϊδούρια μινιατούρες επιβήτορες, παρά το μέγεθος τους μπορούν να είναι εξίσου δύσκολα στο χειρισμό και ενδεχομένως τόσο επικίνδυνα όσο και τα κανονικού μεγέθους γαϊδούρια. Επομένως, τα γαϊδούρια μινιατούρες επιβήτορες θα πρέπει να αντιμετωπίζονται και να χειρίζονται με τον ίδιο τρόπο και με τον ίδιο σεβασμό με άλλους επιβήτορες και είναι καλύτερα να ευνουχίζονται, εάν δεν κρατούνται για αναπαραγωγή.

Γενικότερα τα γαϊδούρια επιβήτορες δεν είναι κατάλληλα κατοικίδια

Είναι καλύτερα για το αρσενικό γαϊδούρι να βιώσει την ελάχιστη ταλαιπωρία του χειρουργικού ευνουχισμού, από το να περάσει μια ζωή σε ένα ακατάλληλο περιβάλλον με ανεπαρκή χειρισμό και να είναι απογοητευμένο και αγχωμένο από την περιορισμένη κοινωνική επαφή με άλλα γαϊδούρια. Ο ευνουχισμός μειώνει επίσης τους πιθανούς κινδύνους στους χειριστές και στα παιδιά από την απρόβλεπτη συμπεριφορά ενός επιβήτορα. Πολλές φορές τα πουλάρια μπορεί να αγοραστούν στην ηλικία των

6 μηνών από ανυποψίαστους ιδιοκτήτες, καθώς φαίνονται ήρεμα και εύκολα στο χειρισμό και μπορεί οι πωλητές να συμβουλευθούν ότι δεν χρειάζεται να ευνουχιστούν. Καθώς το ζώο ωριμάζει, η συμπεριφορά του συχνά αλλάζει και στη συνέχεια ο ιδιοκτήτης έχει να επωμιστεί το κόστος του ευνουχισμού του γαϊδουριού.

Είναι γνωστό ότι τα αρσενικά μη ευνουχισμένα μουλάρια είναι δύσκολο και επικίνδυνο να χειριστούν και μπορούν να γίνουν πολύ αποφασισμένα ως προς το να αποκτήσουν πρόσβαση σε θηλυκά, καθώς και πιθανόν να επιτεθούν σε άλλα ιπποειδή σε περιόδους απογοήτευσης ή όταν βρίσκονται σε κοντινή απόσταση από θηλυκά. Εντούτοις, όταν κρατούνται ως ευνούχοι, τα αρσενικά μουλάρια είναι πολύ πιο εύκολο να χειριστούν και φαίνονται λιγότερο αγχωμένα. Λόγω των διαφορετικών αριθμών χρωμοσωμάτων των γονέων τους, τα αρσενικά μουλάρια θεωρούνται στείρα και ως εκ τούτου δεν έχουν δυνατότητες αναπαραγωγής. Για αυτούς τους λόγους, είναι πάντοτε προτιμότερο να ευνουχίζονται τα αρσενικά μουλάρια και όπου αυτό είναι εφικτό, να γίνεται σε όσο το δυνατόν πιο νεαρή ηλικία.

ΘΗΛΥΚΑ ΓΑΪΔΟΥΡΙΑ (JENNY'S)

Τα θηλυκά γαϊδούρια είναι γενικά λιγότερο εδαφικά από τα αρσενικά αλλά και πάλι υπάρχουν οι εξαιρέσεις στον κανόνα. Τα αρσενικά γαϊδούρια έχουν την τάση να χρησιμοποιούν τα μπροστινά τους άκρα για να υπερασπιστούν τον εαυτό τους, ενώ τα θηλυκά γαϊδούρια προτιμούν να γυρίσουν και να κλωσήσουν με τα πισινά τους πόδια. Τα θηλυκά γαϊδούρια έχουν την δική τους σειρά θεμάτων συμπεριφοράς που γενικά σχετίζονται με τα μεταβαλλόμενα επίπεδα των ορμονών τους κατά την διάρκεια του οιστρικού τους κύκλου. Γενικά, οι γαϊδούρες έρχονται σε οίστρο κάθε 18-24 ημέρες και ανάλογα με την κάθε γαϊδούρα ξεχωριστά. Κατά την διάρκεια του οιστρικού τους κύκλου μπορεί να υπάρξουν μέρες όπου η συμπεριφορά τους είναι ιδιαίτερα δύσκολη και μέρες όπου η συμπεριφορά τους είναι φυσιολογική ή ακόμα και πολύ φιλική. Κάθε γαϊδούρα ξεχωριστά είναι διαφορετική στη συμπεριφορά της, με ορισμένες γαϊδούρες που δεν εμφανίζουν σημάδια ότι βρίσκονται "σε οιστρικό κύκλο" και η συμπεριφορά τους θα παραμείνει σταθερή καθ όλη την διάρκεια του κύκλου.

Οι γαϊδούρες χρειάζονται υπομονετικό, συμπονετικό χειρισμό κατά την διάρκεια αυτών των ορμονικών διακυμάνσεων και για να βοηθηθούν στην πρόβλεψη αυτών των αλλαγών, οι ιδιοκτήτες γαϊδούρων που παρουσιάζουν αυτές τις μηνιαίες διακυμάνσεις στη συμπεριφορά τους, συνιστάται να διατηρούν ένα ημερήσιο ημερολόγιο της συμπεριφοράς της γαϊδούρας τους για τουλάχιστον τρεις μήνες, προκειμένου να επιβεβαιώσουν τον φυσιολογικό τους κύκλο. Αυτό θα επιτρέψει στον ιδιοκτήτη να προγραμματίσει επισκέψεις όπως του πεταλωτή ή του κτηνίατρο, αποφεύγοντας τις πιθανότερο δύσκολες ημέρες. Οι Ιατρικές παθήσεις που επηρεάζουν τα θηλυκά αναπαραγωγικά όργανα, μπορεί επίσης να οδηγήσουν τις γαϊδούρες σε δύσκολη συμπεριφορά και θα πρέπει πάντοτε να συμβουλευέστε ένα κτηνίατρο, εφόσον υπάρχει υποψία για τις εν λόγω επιπλοκές.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ

ΚΑΤΑ ΓΕΝΙΚΟ ΚΑΝΟΝΑ ΕΑΝ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΝΑ ΚΡΑΤΗΣΕΤΕ ΓΑΪΔΟΥΡΙΑ ΓΙΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΣΗ ΣΥΝΙΣΤΑΤΑΙ ΝΑ ΕΠΙΛΕΞΕΤΕ ΕΥΝΟΥΧΙΣΜΕΝΑ Ή ΘΗΛΥΚΑ ΓΑΪΔΟΥΡΙΑ ΚΑΙ ΕΑΝ ΑΓΟΡΑΣΕΤΕ ΝΕΑΡΑ ΑΡΣΕΝΙΚΑ ΠΟΥΛΑΡΙΑ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΤΑ ΕΥΝΟΥΧΙΣΕΤΕ ΤΟ ΣΥΝΤΟΜΟΤΕΡΟ ΔΥΝΑΤΟΝ. ΕΑΝ ΣΚΕΦΤΕΣΤΕ ΤΗΝ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΠΟ ΤΑ ΓΑΪΔΟΥΡΙΑ ΣΑΣ ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΕΤΕ ΤΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΝΟΣ ΕΠΙΒΗΤΟΡΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΑΝΤΡΑ ΕΝΟΣ ΕΥΥΠΟΛΗΠΤΟΥ ΕΚΤΡΟΦΕΑ ΓΑΪΔΟΥΡΙΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΝΑ ΚΡΑΤΗΣΕΤΕ ΕΝΑ ΟΛΟΚΛΗΡΟ ΕΠΙΒΗΤΟΡΑ ΓΙΑ ΣΑΣ.

© The Donkey Sanctuary. All rights reserved, 2014.

THE DONKEY SANCTUARY

Slade House Farm, Sidmouth, Devon EX10 0NU

T [44] (0)1395 578222 **F** [44] (0)1395 579266 **E** enquiries@thedonkeysanctuary.org.uk

www.thedonkeysanctuary.org.uk

The Donkey Sanctuary was founded by Dr Elisabeth Svendsen MBE in 1969.

The Donkey Sanctuary (registered charity number 264818) and its sole corporate trustee, The Donkey Sanctuary Trustee Limited (Company number 07328588) both have their registered office at Slade House Farm, Sidmouth, EX10 0NU.

Incorporating: The Elisabeth Svendsen Trust for Children and Donkeys (EST); The International Donkey Protection Trust (IDPT).

WORKING WORLDWIDE